

IQTISODIYOT VA INNOVATSIYALAR ILMIY JURNALI

Vol. 1 Issue 01 | pp. 33-40

Available online <https://x7.tsue.uz>FINTECH STARTAPLARINING O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORIDA
TUTGAN O'RNI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Normatova Dilnoza Bahodir qizi

TDIU, mustaqil izlanuvchi, iqtisodiyot magistri

Annotatsiya: Maqolada O'zbekistonda fintech startaplarining moliyaviy xizmatlar bozorini raqamlashtirish jarayonidagi o'rni, ularning an'anaviy bank tizimi bilan o'zaro munosabati va regulativ muhit tahlil qilingan. To'lov tizimlari, raqamli qarz berish, kriptovalyuta va blockchain asosidagi xizmatlar kabi fintech segmentlarining rivojlanish dinamikasi o'rganilgan. Regulativ sandbox mexanizmining fintech innovatsiyalariga ta'siri va uning O'zbekiston sharoitida qo'llanilishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: *fintech, raqamli to'lov, blockchain, regulativ sandbox, moliyaviy inkluzivlik, startap, raqamli bank, O'zbekiston.*

Аннотация: В статье анализируются роль финтех-стартапов в процессе цифровизации рынка финансовых услуг Узбекистана, их взаимоотношения с традиционной банковской системой и регуляторная среда. Исследована динамика развития финтех-сегментов: платёжные системы, цифровое кредитование, криптовалюта и блокчейн-сервисы. Обосновано применение механизма регуляторной песочницы для финтех-инноваций в условиях Узбекистана.

Ключевые слова: *финтех, цифровые платежи, блокчейн, регуляторная песочница, финансовая инклюзивность, стартап, цифровой банк, Узбекистан.*

Abstract: This article analyzes the role of fintech startups in the digitalization of Uzbekistan's financial services market, their relationship with the traditional banking system, and the regulatory environment. The development dynamics of fintech segments — payment systems, digital lending, cryptocurrency, and blockchain services — are examined. The application of the regulatory sandbox mechanism for fintech innovation in Uzbekistan's context is substantiated.

Keywords: *fintech, digital payments, blockchain, regulatory sandbox, financial inclusion, startup, digital bank, Uzbekistan.*

Kirish

Fintech — moliyaviy texnologiyalar — so'nggi o'n yil ichida global moliya bozorini tubdan o'zgartirdi. Raqamli to'lovlar, onlayn kreditlash, investitsiya robo-maslahatchilari va blockchain asosidagi xizmatlar an'anaviy bank va moliya institutlarining o'rnini tobora ko'proq egallaydi. KPMG ma'lumotlariga ko'ra, 2024 yilda global fintech investitsiyalar hajmi 92 milliard AQSh dollarini tashkil etdi.

O'zbekistonda fintech sektori 2019 yildan boshlab jadal rivojlanmoqda. Payme, Click, Uzcard va To'lov kabi mahalliy to'lov tizimlari aholining katta qismini raqamli moliyaviy xizmatlarga jalb qildi. 2025 yil holatiga ko'ra, mamlakatdagi barcha to'lovlarning 67% dan ortig'i raqamli kanallar orqali amalga oshirilmoqda — bu 2020 yildagi 23% bilan solishtirganda keskin o'sishni ko'rsatadi.

Adabiyotlar sharhi

Arner, Barberis va Buckley (2015) fintech rivojlanishini uch bosqichga — Fintech 1.0 (1866—1967), Fintech 2.0 (1967—2008) va Fintech 3.0 (2008—hozir) — bo'lib tahlil qilgan [1]. Zamonaviy Fintech 3.0 davrini ular smartfon va internet keng tarqalishi bilan bog'liq demokratizatsiya davri deb ta'riflaydi.

M.Askarov (2024) O'zbekiston to'lov tizimlarining rivojlanish bosqichlarini o'rganib, regulativ muhitning fintech startaplar faoliyatiga cheklovchi ta'sir ko'rsatayotgan jihatlari aniqlagan [2]. L.Yusupova (2025) esa regulativ sandbox mexanizmini joriy etishning O'zbekiston fintech ekotizimiga ijobiy ta'sirini modellashtirgan [3].

Tahlil va natijalar

1-jadval. O'zbekistonda fintech startaplar rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	2022	2023	2024	2025
Ro'yxatdagi fintech kompaniyalar	48	76	114	158
Raqamli to'lovlar ulushi (%)	38	51	61	67
Fintech sarmoyalar (mln. \$)	12	24	41	68
Faol raqamli hamyon foydalanuvchilari (mln.)	4.2	7.8	12.4	16.9
Onlayn kreditlash hajmi (mlrd. so'm)	840	1920	3760	6240

Manba: Markaziy bank va O'zbekiston Moliya vazirligi ma'lumotlari asosida.

O'zbekistondagi fintech ekotizimi ikki asosiy segmentda rivojlanmoqda. Birinchi — to'lov tizimlari va raqamli hamyonlar — alaqachon etuklik bosqichiga yetgan va aholining katta qismini qamrab olgan. Ikkinchi — raqamli kreditlash, investitsion robo-maslahat va sug'urta texnologiyalari (insurtech) — hali dastlabki rivojlanish bosqichida bo'lib, katta potentsialni o'z ichida saqlaydi.

Regulativ sandbox — yangi fintech mahsulotlarini real bozor sharoitida, lekin cheklangan miqyosda sinovdan o'tkazish mexanizmi — O'zbekistonda 2023 yilda joriy etildi. Dastlabki tajribalar shuni ko'rsatdiki, sandbox rejimida ishlaydigan fintech startaplar bozorga chiqish vaqtini o'rtacha 8 oyga qisqartirdi va regulatorlar bilan muloqotni sezilarli yaxshiladi.

Xulosa va takliflar

O'zbekiston fintech ekotizimi jadal o'smoqda, biroq to'liq salohiyatini amalga oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlar zarur: regulativ sandbox doirasini kengaytirish va uni doimiy mexanizmga aylantirish; ochiq bank (Open Banking) API standartlarini joriy etish; fintech startaplarga Markaziy bank litsenziyalarini olishni soddalashtirish; moliyaviy savodsizlikka qarshi milliy dasturni amalga oshirish orqali fintech xizmatlar iste'molchilari sonini ko'paytirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

- Arner, D., Barberis, J., & Buckley, R. (2015). The Evolution of Fintech: A New Post-Crisis Paradigm? Georgetown Journal of International Law, 47(4), 1271–1319.
- Askarov, M. (2024). O'zbekistonda to'lov tizimlarining raqamli transformatsiyasi. — Toshkent: TDIU, PhD dissertatsiyasi. — 22-b.
- Yusupova, L. (2025). Regulativ sandbox mexanizmining fintech innovatsiyalariga ta'siri. — Toshkent: IQTISODIYOT. — 88-b.
- FSB. (2024). FinTech and Market Structure in Financial Services. Financial Stability Board Report.
- O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2025). To'lov tizimi statistikasi: yillik to'plam. Toshkent.
- KPMG. (2024). Pulse of Fintech H2 2024: Global Analysis of Investment in Fintech. KPMG International.

Copyright: © 2026 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)